

NORGES TEKNISK- NATURVITENSKAPELIGE UNIVERSITET
INSTITUTT FOR FYSIKK

Faglig kontakt under eksamen:
Institutt for fysikk, Realfagbygget
Professor Hans Kolbenstvedt 73591871

BOKMÅL

EKSAMEN I EMNE SIF4005 FYSIKK

For kjemi og materialteknologi
2. august 2003 kl. 09.00 – 14.00.

Tillatte hjelpemidler: Enkel kalkulator HP30S
O. Jähren og K.J. Knutsen: Formelsamling i matematikk
K. Rottmann: Mathematische Formelsammlung
K. Rottmann; Matematisk formelsamling
S. Barrett og T.M. Cronin: Mathematical Formulae

En del formler, uttrykk og definisjoner er vedlagt.

Oppgave 1 Elektrostatikk

- a) En uendelig lang sylinder med radius R har en ladningsfordeling $\rho(r,z)$. Sylindren er sentrert langs z -aksen og $r = \sqrt{x^2 + y^2}$. Ladningsfordelingen er gitt ved:

$$\rho = \rho_0 \left(1 - \frac{r}{R}\right) \quad \text{for } r \leq R \text{ og } -\infty < z < \infty$$

$$\rho = 0 \quad \text{for } r > R \text{ og } -\infty < z < \infty$$

der $\rho_0 > 0$.

Finn sylindrens totale ladning per lengdeenhet langs z -aksen:

$$Q_{tot} = \int_0^R \rho(r, z) \cdot 2\pi r dr$$

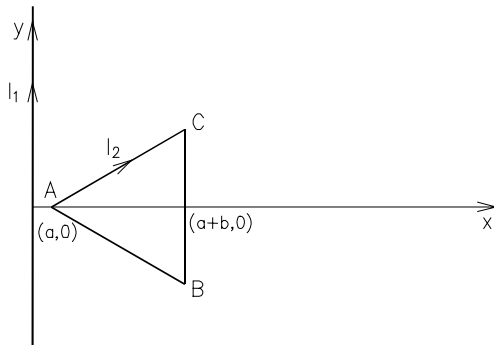
La $Q(r)$ være ladningen per lengdeenhet langs z -aksen i sylindren innenfor r , der $r < R$. Vis at $Q(r)$ kan uttrykkes:

$$Q(r) = \pi \cdot \rho_0 \cdot r^2 \left(1 - \frac{2}{3} \frac{r}{R}\right)$$

- b) Bruk Gauss lov til å bestemme det radielle elektriske feltet $E(r)$ vinkelrett på z -aksen utenfor sylindren ($r > R$) og inne i sylindren ($r < R$).
- c) Bestem verdien som r kan ha ($0 < r < R$) som gir maksimalt elektrisk felt E_{maks} . Skisser feltet $E(r)$ for $0 < r < 3R$ og angi maksimumsverdien E_{maks} .

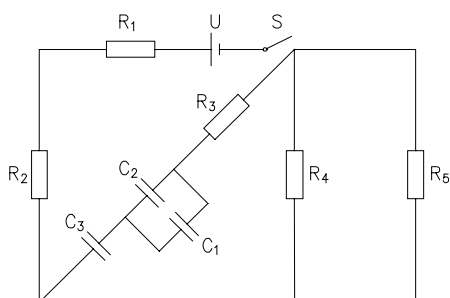
Oppgave 2: Magnetisme. Elektriske kretser

a) Bruk Amperes lov til å beregne magnetfeltet B rundt en uendelig lang rett leder. Angi hvordan magnetfeltets retning er bestemt av strømretningen i lederen.

b) En uendelig lang rett leder som fører strømmen I_1 ligger langs y-aksen. En ledersløyfe ABC danner en likesidet trekant og ligger symmetrisk om x-aksen slik som vist på figuren. Det går en strøm $I_2=10\text{A}$ gjennom ledersløyfen ABC. Strømmens retning er som vist på figuren. Anta at $I_1=20\text{A}$, $a=1,00\text{ cm}$ og $a+b=10,0\text{ cm}$.

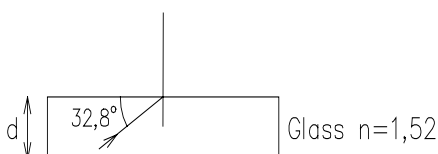
- Bestem størrelsen og retningen på kreftene på ledersløyfas sidekanter forårsaket av magnetfeltet fra leder med strømmen I_1 .
- Bestem størrelsen og retningen av den resulterende kraften på ledersløyfa.

c) Vi har en elektrisk krets som vist på figuren. Batteriet har en spenning $U=12,0\text{V}$. Motstandene har resistanser henholdsvis: $R_1=10,0\ \Omega$, $R_2=20,0\ \Omega$, $R_3=30,0\ \Omega$, $R_4=40,0\ \Omega$ og $R_5=50,0\ \Omega$. Vi ser bort fra indre motstand i batteriet. Kondensatorene har kapasitanser henholdsvis: $C_1=1,00\ \mu\text{F}$, $C_2=2,00\ \mu\text{F}$ og $C_3=3,00\ \mu\text{F}$. Bestem resultantkapasitansen av de tre kondensatorene.

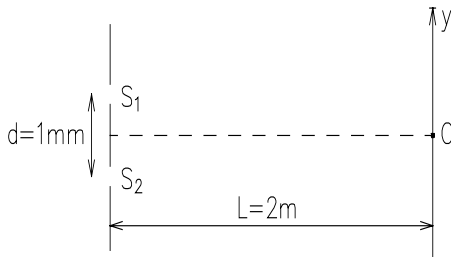
c) Bryter S lukkes. Bestem størrelsen og retningen på strømmene gjennom motstandene R_1 , R_3 , R_4 , og R_5 , når kondensatorene er fullt oppladet og strømmen har fått konstant verdi

Oppgave 3: Optikk.

a) Lys går gjennom ei glassplate og treffer toppen av glassplata med en vinkel $32,8^\circ$ relativt til glassplatas overflate, som vist på figuren. Glassets refraktive indeks er $n=1,52$. På toppen av glassplata er det et lag med olje. Bestem hva den refraktive indeksen av oljen må være dersom lyset skal bli totalreflektert i plata.

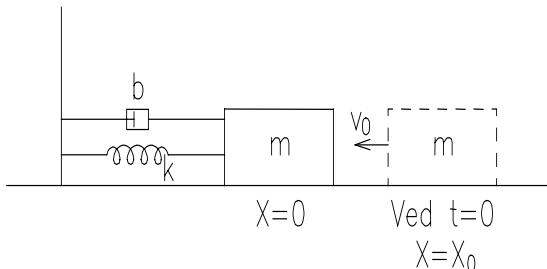
- b) Tykkelsen på glassplaten er $d=0,485 \mu\text{m}$. Glasset er omgitt av luft (oljen er fjernet). Hvitt lys går gjennom luften og treffer glassplaten normalt på glassplaten. Noe lys reflekteres fra overflaten luft/glass og noe lys fra overflaten glass/luft. Hvilke bølgelengder (i luft) i den synlige delen av spekteret ($\lambda=400 \text{ nm}$ til 700 nm) forsterkes i den reflekterte lysstrålen?

- c) Lys med bølgelengde λ faller vinkelrett inn mot en plate med to trange og like spalter S_1 og S_2 som har en innbyrdes avstand $d=1,0 \text{ mm}$. På en parallell skjerm i avstand $L=2,0 \text{ m}$ fra spaltene observeres interferensmaksima. Avstanden mellom det sentrale maksimum (i C) og nærmeste maksimum er $\Delta y=1,0 \text{ mm}$. Bestem bølgelengden λ til lyset.

- d.) Spaltene blir så belyst av en lyskilde S med $\lambda=500 \text{ nm}$ som er plassert slik at avstanden $S-S_2$ er en halv bølgelengde mindre enn avstanden $S-S_1$. Bestem posisjonen av maksima og minima på skjermen. Observeres maksimum, minimum eller ingen av delene i skjermens sentrum C ?

Oppgave 4: Mekanikk

- a) En kloss med masse $m=5,00 \text{ kg}$ beveger seg friksjonsfritt på et horisontalt underlag. Klossen er festet til en vegg med en horisontal fjær med fjærkonstant k og et dempningsledd med dempning b som vist på figuren. Klossen svinger med perioden $T=21 \text{ s}$ om sin likevektsposisjon. Dersom dempningsleddet koples fra (dvs $b=0$) reduseres perioden til $T_0=20 \text{ s}$. Bestem dempningskonstanten b og fjærkonstanten k .
- b) Dempningsleddet koples til. Hvor lang tid tar det da før utsvingsamplituden reduseres til det halve av den maksimale amplituden ved tid $t=0$?
- c) Dempningsleddet koples fra. Klossen trekkes mot høyre fra likevektsposisjon $x=0$ til posisjon $x_0=0,50 \text{ m}$ og gies en initiell hastighet $v_0=0,15 \text{ m/s}$ mot venstre ved tiden $t=0$. Klossen svinger så om likevektsposisjonen og bevegelsen er gitt ved:

$$x = A \cos(\omega \cdot t + \delta)$$

Bruk initialbetingelsene ved $t=0$ til å bestemme amplituden A og fasen δ .